

Weg met het raadgevend referendum, op naar een digitale democratie

Ivo Valkenburg en
Willem Vreeswijk

De mogelijke afschaffing van het raadgevend referendum in Nederland zet de deuren wijd open naar een nieuwe inrichting van onze democratie. De burger voelt zich vaak niet gehoord door de politiek. Met het verdwijnen van het raadgevend referendum zal dit gevoel er niet minder op worden. Hoe houd je de burger wel betrokken? Hoe zorg je ervoor dat burgers en overheid beter naar elkaar luisteren en meer gaan samenwerken? IJsland heeft hiervoor een praktische oplossing!

Volgens minister Kajsa Ollongren van Binnenlandse Zaken leidt het adviseerende, niet-bindende karakter van het referendum tot verwarring en teleurstelling bij kiezers. Bovendien is er een controverse gegroeid over de wijze van aanvragen en verschillende interpretaties van de uitslag, zo blijkt uit het regeerakkoord. Hier zijn wij het mee eens.

Wat ons betreft is het dan ook prima om het raadgevend referendum af te schaffen, mits tegelijkertijd het kind (de stem van de huiskamer) niet met het badwater (afschaffing raadgevend

referendum) wordt weggegooid. IJsland biedt inspiratie en advies over hoe dat zou kunnen.

Na de val van het financieel-economische systeem in IJsland in 2008, waardoor het wantrouwen van de bevolking in de politiek sterk was toegenomen, besloten twee softwareprogrammeurs hun talenten in dienst te stellen van herstel van vertrouwen in de democratie. Onder de vlag 'Your Priorities' (uw prioriteiten) creëerden ze een digitaal platform dat burgers in staat stelt om via internet ideeën en initiatieven in te brengen, om gezamenlijk met de overheid beleid te ontwikkelen (policy crowdsourcing) en om (financiële) prioriteiten te kiezen. Het digitale open source platform werd daarop geadopteerd door de IJslandse not-for-profitorganisatie Citizens Foundation, die het internationaal uitzette.

De vrij beschikbare, open-sourcesoftware heeft inmiddels in verschillende landen zijn weg gevonden. Het heeft in de praktijk bewezen dat burgers in onder meer IJsland, Australië, Estland, Schotland, de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk zich opnieuw verbonden voelen met het politieke beleid van de nationale of lokale overheid.

In IJsland is het digitale platform een succes: tien van de elf politieke partijen daar maken er gebruik van

In IJsland, bijvoorbeeld, werd in 2010 door de Reykjavikse burgemeester besloten het digitale platform in te zetten en de top tien van beste ideeën van het platform te realiseren met een vooraf vastgesteld financieel budget. Onder de naam 'Beter Reykjavik' loopt dit project nog steeds. En inmiddels zijn er honderden ideeën goedgekeurd.

In Estland werd in 2012, na een reeks politieke schandalen, door een coalitie van burgers, ngo's en de president, het digitale portal ingezet om hervorming van wetgeving te bereiken. Meer dan tweeduizend ideeën werden door het platform ingebracht, waarvan zeven van de meest populaire ideeën reeds zijn omgezet in landelijke wetgeving. Zo is het nu wettelijk vastgelegd dat ieder initiatief, dat door minimaal duizend burgers wordt voorgesteld, als agendapunt naar het Estse parlement moet. In IJsland is het digitale platform zo'n succes dat tijdens de landelijke verkiezingen in 2017 maar liefst tien van de elf politieke partijen het platform inzetten om hun ideeën te toetsen en aan te passen.

In Frankrijk leggen de parlementariers Paula Fortezza en Matthieu Orphelin de regering iedere maand twee vragen

voor, die zijn geselecteerd uit de meest besproken thema's op de Franse versie van het platform.

Ook in Nederland is het open source platform sinds kort in gebruik. Zo kiest de Amsterdamse afdeling van de Piratenpartij ervoor haar verkiezingsprogramma, voor de komende gemeenteraadsverkiezingen, online door meedenkende Amsterdammers — lid of geen lid van de partij — te laten ontwikkelen. En ook na de verkiezingen zal de Piratenpartij het webportaal in de lucht houden.

Citizens Foundation geeft via het onlineplatform de burger meer autonomie. De tijd om die autonomie over te dragen aan politieke partijen of de overheid is wat ons betreft voorbij. De verschillende praktijkvoorbeelden van Citizens Foundation laten zien hoe burgers in diverse landen het initiatief naar zich toetrekken om, samen met een luisterende overheid, de beste ideeën in de praktijk te realiseren. Het raadgevend referendum is dood, leve de nieuwe democratie!

Ivo Valkenburg en Willem Vreeswijk zijn initiatiefnemers van het New Financial Forum.